Archiwum Diecezjalne Przemyskie

Sprawozdanie za rok 1932.

1. Przybytki archiwalne.

W ciągu r. 1932 zasoby Archiwum powiększyły się w następujący sposób.

Ksiąg archiwalnych przybyło 22, przeważnie jeszcze z parafij (w tem najwięcej z Żurawicy: 6), a kilka od osób prywatnych.

Treść ich stanowią m. i., wśród ksiąg z Żurawicy: Metryki ej parafji od r. 1620, jej opis pióra proboszcza Fryderyka Alembeka z r. 1622; z Brzozowa: 2 podręczniki retoryki („Campi oratorum" 1743, „Ars oratoria" 1751) i 1 prawa kanonicznego z 18 wieku; z Krakowca trzy podręczniki: 1 dogmatyki 1736, 1 moralnej 1763, 1 filozofji 1762; z rąk właścicieli prywatnych: księga aktów parafji Nowosielce przeworskie od r. 1663, lustracja starostwa leżajskiego 1765 r., modlitewnik niemiecki ozdobnie kaligrafowany i oprawiony p. t. „Ausszug auss der Koniglichen Hals-Zierde... Stanitz in Mähren geschriben, von Joh. Wittmann 1782".

W ten sposób z Nowym Rokiem 1933, liczba ksiąg w Archiwum wzrosła do cyfry 1962, nie licząc registratury.

Pergaminów w r. 1932 przybyło sztuk 9, w tem 6 z przed r. 1800: fundacyjny szlachecki parafji Rokietnica z r. 1400, cechowy dla cechu tkackiego w Żmigrodzie z r. 1602, papieski dla bractwa w Sanoku 1697 r., trzy papieskie odpustowe dla Brygidek w Samborze 1692 i 2 z r. 1749.

Razem jest teraz pergaminów 226.

Akta luźne przyszły w niewielkiej ilości z kilku parafij, najstarsze z Żurawicy od 16 w. Nadto od antykwarza wykupiono kilkaset aktów dotyczących 46 parafij, z których to aktów najstarsze sięgają 16 wieku. Co do treści przeważają w tym zbiorze stare sądowe akta, grodzkie i inne, trochę kopjarzy, inwentarzy, wizytacyj. W mniejszej ilości księgi i pergaminy, już wyżej uwzględnione. Pochodzą przeważnie z wyszkartowanych części archiwów rządowych austrjackich. W ten sposób udało się zapoczątkować rewindykację kościelnych archiwaljów utraconych w olbrzymiej ilości w epoce józefińskiej na rzecz urzędów austrjackich. Poszukiwania i transakcje w tym kierunku prowadzi się w dalszym ciągu.

Zaległości archiwalne w diecezji niewielkie, jeszcze pozostają do ściągnięcia, głównie z parafij Żurawica, Krasiczyn, Blizne, Jarosław, Jaworów, Krzemienica, Przeworsk. Spodziewam się, że z tych, a także i z innych źródeł wzbogaci się Archiwum Diecezjalne w idącym roku 1933.

Fotografje. Dział ten, w którym z lat poprzednich zebrało się z różnych źródeł kilkadziesiąt wizerunków dawnych biskupów przemyskich, w r. 1932 rozszerzył się przez nabytki fotografij dokumentów, rękopisów i druków, których Archiwum nie posiada w oryginale. Wyszczególniam tu: przywilej odpustowy dany przez biskupa Mikołaja dla Benedyktynów w Brzewnowie pod Pragą czeską i tamże przechowany, z daty Trzemeszno 31 maja 1359 roku, przytem odlew pieczęci tegoż biskupa, poprzednika Eryka; 2 listy króla Kazimierza Jagielończyka z lat 1475 i 1481 do kardynałów w sprawie biskupa Andrzeja Oporowskiego przechowane w Wenecji; Akta Synodu biskupa Dziaduskiego z r. 1554 przechowane w rękopisie we Lwowie; Synody przemyskie drukowane z lat 1621, 1636 i 1642 w całości; wreszcie zapewniło sobie drogą zadatku Archiwum diecezjalne kupno kompletnego zbioru fotografij relacyj biskupów przemyskich do Rzymu z lat 1640—1750 z oryginałów przechowanych w Archiwum Watykańskiem z tem, że cały ten zbiór przyjdzie do naszego Archiwum do końca r. 1933.

2. Bibljoteka pomocnicza

w r. 1932 pozyskała znowu do kompletu pewną ilość starych i nader rzadkich Kurend biskupich (najdawniejszy po

zyskany druk tego rodzaju z r. 1711) oraz Druków rządowych austrjackich od r. 1772, a ponadto liczne książki, i wydawnictwa, m. i.:

Pilleriana — ustawy galicyjskie z lat 1801—1818,
Niesieckiego — Herbarz z r. 1839, tomy brakujące do kompletu.
Estreichera — Bibljografji tom VIII, 1883, którego brakowało do kompletu.
Janidlovius J. — Processus iudiciarius, Crac. 1606, z dopiskami Sandorskiego.
Gembicki Wawrz. — Reguła ś. Benedykta. Lublin 1635.
Lewicki J. — Philosophia. Premisliae 1768.
Modlitewnik ormiański z r. 1803.
Jocher — Obraz bibljograficzny, 3 t., 1840—1857.
Pepłowski — Cudzoziemcy w Galicji, 1898.
„ — Z przeszłości Galicji, 1895.
„ — Obrazy z przeszłości, 1896.
Kraszewski J. I. — Polska w czasie rozbiorów, 3 t. 1902.

3. Prace organizacyjne.

Porządkowanie, z grubsza ukończone w latach poprzednich, mniej w tym roku wymagało wysiłków. Wszystkie pergaminy, włożone do kopert, umieszczono w specjalnych na ten cel zrobionych 4 pudłach w porządku chronologicznym. Księgi mieszczą się zamknięte w szafach, w porządku jeszcze nie ustalonym ostatecznie i nie zaopatrzone w definitywną numerację ze względu na ciągłe jeszcze przybytki. Zamierzam ustalić kolejność taką, że pójdą pod jednolitą numeracją naprzód księgi konsystorskie w porządku chronologicznym, księgi majątków biskupich, Seminarjum diecezjalnego, poszczególnych dekanatów w porządku alfabetycznym tychże, dalej bogate archiwum parafji katedralnej, wreszcie liczne księgi parafjalne w porządku alfabetycznym parafij. Konserwacja polegała głównie na oprawie nowych przybytków.

Inwentarz kartkowy skompletowano opracowaniem do końca inwentarzowych kartek pergaminów, przy pomocy starszych kleryków. W dalszym ciągu inwentaryzuje się przybytki.

Żmudna praca nad katalogiem treści ksiąg zbiorowych, postępuje powoli. Jest nadzieja szybszego tempa tej pracy w niedługim czasie.

Zachodzi też nagląca potrzeba inwentaryzacji odrębnego a nader bogatego archiwum Kapituły katedralnej. Sprawa ta leży mi na sercu szczególnie odkąd wszedłem w roku ubiegłym do gremjum tejże prześwietnej Kapituły.

Sprawozdanie archiwisty za r. 1931 ogłoszone drukiem w Kronice Diecezji Przemyskiej za styczeń 1932, rozpowszechniono także w osobnej odbitce. Na jego podstawie p. M. Niwiński w artykule p. t. „Archiwa kościelne w Polsce" (Przegląd powszechny n. 583—584 za lipiec—sierpień 1932 s. 200—206) opisał zawartość Archiwum nie szczędząc pochwał dla jego dyrektora. Obszerniejsze a niemniej pochlebne o Archiwum informacje ogłosił na podstawie sprawozdań z lat ubiegłych prof. Józef Kupka, zasłużony bibljotekarz T. P. N. w Przemyślu, w odczycie wygłoszonym na VIII Zjeździe Związku Muzeów Polskich w Przemyślu dnia 19 września 1932, który potem drukowano w formie rozszerzonej p. t. „Zbiory naukowe w Przemyślu" w Tygodniku Przemyskim nr. 41—48 z r. 1932.

4. Pracownia naukowa

W ciągu r. 1932 korzystało z pracowni archiwalnej w celach naukowych osób duchownych 16, świeckich 11, razem 27, w tem miejscowych 18, z poza Przemyśla 9. Kwerend pisemnych było 20, na które udzieliłem żądanych wypisów i informacyj w 14 wypadkach, ujemny zaś był wynik poszukiwań w 6 wypadkach.

Naogół ilość poszukiwań i naukowe korzystanie z Archiwum nie wzrasta ale i nie słabnie, co już uznać trzeba za objaw dodatni, choć pożądanym byłoby rozszerzenie koła pracowników i obfitsze wykorzystanie Archiwum w publikacjach naukowych.

O ile wiadomo, ślady tego wykorzystania znalazły się zaledwie w dwu pracach naukowych ogłoszonych w r. 1932 choć jeszcze pod datą roku 1931.

1. Arłamowski Kazimierz: Dzieje przemyskich cechów rzemieślniczych w dawnej Polsce. Przemyśl 1931, T. P. N., str. 251.

2. X. Kraśnicki Andrzej: Posty w dawnej Polsce. Lwów 1931, Przegląd Teologiczny.

5. Sprawozdanie rachunkowe.

Wydatki roku 1932 przedstawiają się następująco:

1. Książki bibljoteczne i ich oprawa . .	zł.	711·50
2. Kupno archiwaljów	zł.	177·—
3. Ich oprawa i konserwacja	zł.	197 50
4. Fotografje	zł.	222·80
5. Wydatki administracyjne	zł.	79·78
Razem .	zł.	1388·58

Dochody, którymi pokryto te wydatki:

1. Dotacja zwyczajna z Kurji . . .	zł.	1130·—
2. Zasiłki nadzwyczajne z Kurji . . .	zł.	112·80
3. Procenty od kapitału	zł.	22·01
4. Pozostałość z r. 1932	zł.	239·54
Razem .	zł.	1504·35

Pozostaje na rok 1933 nadwyżka zł. 115·77.

W porównaniu z rokiem 1931, a tembardziej z latami poprzedniemi, budżet Archiwum zmalał wydatnie, głównie wskutek oszczędności po ulepszeniu jego organizacji. W podobnych ramach przewiduje się budżet roku następnego.

Przemyśl, w dniu Nowego Roku 1933.

Ks. Dr. Jan Kwolek
Dyr. Arch. Diec.

Archiwum Diecezjalne poszukuje

dla swej bibljoteki pomocniczej następujących druków i książek:

Schematyzmy diec. przem. łać. stare z przed r. 1805.

Directoria diec. przem. łać. z przed r. 1813 i z lat: 1887, 1895, 1910 i 1915.

Schematyzmy diec. przem. gr. kat. starsze a szczególnie z r. 1879.

Synody polskie, diecezjalne i prowincjonalne z przed roku 1772.

Kurendy i listy pasterskie przemyskie starsze, głównie z przed r. 1773 i z r. 1864.

Austrjackie ustawy i rozporządzenia w formie luźnych druków z lat 1772—1850.

Kontynuacja wyroków i rozkazów powszechnych w Galicji, druk. Pillera we Lwowie, roczniki 1804 i 1808.

Piwockiego — Zbiór ustaw i rozporządzeń, wyd. II, Lwów 1912, tomy IV i V.

Słownik geograficzny Królestwa Polskiego, wyd. w Warszawie 1902 r, suplement czyli tomy XV i XVI.

Inne stare druki, broszury i książki dotyczące dziejów Kościoła w Polsce, a zwłaszcza diecezji przemyskiej.

Odbitka z Kroniki Diec. Przem. za styczeń 1933.